

تاریخ وصول: ۹۰/۰۴/۵

تاریخ پذیرش: ۹۰/۶/۱۰

مؤلفه‌های قدرت نرم انقلاب اسلامی ایران

احمد متقی‌زاده^۱

چکیده

قدرت نرم انقلاب اسلامی ایران از بعد نظری و عملی بر تحولات سیاسی منطقه و جهان تأثیرگذاری عینی و محسوسی دارد. در این نوشتار تلاش می‌شود تا بطور مشخص ضمن تعریف قدرت نرم، نخست به مؤلفه‌های قدرت نرم انقلاب اسلامی ایران و بعد به مؤلفه‌های تثبیت‌کننده قدرت نرم و در قسمت سوم به عوامل تهدیدکننده قدرت نرم انقلاب اشاره شود، مؤلفه‌های قدرت نرم، مثل: اتحاد ملی، اقتدار ولایت فقیه، بصیرت، فرهنگ استقامت، تقویت ایمان، عزم راسخ برای دفاع از انقلاب، آمادگی پاسخ به هر تهدید با قدرت کامل، حفظ و فعال‌سازی ارزشهای الهی، دفاع ملی، ظلم‌ستیزی، استکبارستیزی و حمایت از مظلوم و مؤلفه‌های تهدیدکننده آن مثل عدم توجه به حوزه و دانشگاه، غفلت از توطئه و کید دشمنان، خاصه استکبار جهانی، مورد دقت و بررسی قرار خواهد گرفت. قدرت نرم انقلاب اسلامی بعنوان یک حرکت مکتبی، در بعد ملی و در بعد جهانی نیز با توجه به جهان‌شمولی مکتب اسلام که دارای قدرت نرم ویژه و مخصوص است توصیف خواهد شد و اثرگذاری کمی و کیفی مستمر آن در حوزه‌های پیرامون، بطور عینی در بیداری اسلامی منطقه و بازتاب گسترده معنویت و آزادی‌خواهی در سطح جهان، به جهت احیاء اسلام ناب محمدی (ص)، و پاسخ به این سؤال که چرا برخی از انقلاب اسلامی ایران خوف دارند؟ و چرا عده‌ای آن را فرصت و مستکبران جهان وجود آن را برای منافع خود تهدید قلمداد می‌نمایند؟ در این نوشتار توصیف و تحلیل خواهد شد.

کلید واژه: قدرت نرم، انقلاب اسلامی ایران، ارزشها، تهدید، بیداری اسلامی.

۱۰۵

مطالعات
قدرت نرم

نویسنده: احمد متقی‌زاده

۱. عضو هیأت علمی دانشگاه پیام نور؛ Ahmadmotaghi@yahoo.com

قدرت (Power) را می‌توان در سه شکل تصور نمود: قدرت سخت، منظور از قدرت سخت بهره‌گیری از زور و قدرت نظامی برای اعمال اراده بر دیگران است، قدرت نیمه‌سخت به قدرتی مانند اقتصادی اطلاق می‌شود و قدرت نرم (Soft Power) «بر جاذبه و قابلیت شکل دادن به علایق دیگران معنی می‌شود» (الماسی، ۱۳۸۸: ۱۵۰). مورگنتا قدرت را به معنی «توانایی انسان بر ذهنها و اعمال دیگران تعریف می‌نماید» (عالم ۱۳۷۳: ۸۹). «اقتدار (Authority) نیز قدرتی است که مشروعیت آن براساس سنت یا قانون پذیرفته شده است». (آشوری، ۱۳۸۵: ۲۴۷). از نظر جوزف نای، «قدرت نرم عبارت است از کسب مطلوب از طریق جاذبه، نه از طریق اجبار یا تطمیع است» (الماسی، ۱۳۸۸: ۱۵). جوزف نای بر این باور است که هر چند قدرت نرم و سخت درهم تنیده‌اند، ولی قدرت نرم به قدرت سخت وابسته نیست؛ این کار از طریق جذابیت‌های فرهنگی، ایده‌های سیاسی و سیاستها صورت می‌گیرد. زمانی که سیاست‌های یک مجموعه سیاسی در چشم دیگران مشروعیت دارد، قدرت نرم آن مجموعه تقویت شده است؛ به عبارتی، زمانی که هرکس غیر را وادار کند که ایده و اراده‌اش را بپذیرد، بدون اینکه از قدرت سخت و قدرت نیمه‌سخت هزینه زیادی کند در آن صورت آن از قدرت نرم استفاده کرده است. «در سطح کلان و در عرصه روابط بین‌الملل، جوزف نای این‌گونه عنوان می‌کند که قدرت نرم جلب نمودن مردم به جای اجبار آنها است». (گلشن پژوه، ۱۳۸۷: ۲۲). برخی «قدرت نرم را محصول و برآیند تصویرسازی مثبت، ارائه جهره موجه از خود، کسب اعتبار در افکار عمومی داخلی و خارجی، قدرت تأثیرگذاری غیرمستقیم توأم با رضایت بر دیگران، اراده دیگران را تابع اراده خویش ساختن و مؤلفه‌هایی از این سنخ می‌دانند» (شعبانی، ۱۳۸۷: ۳۹۲) و درنهایت، قدرت نرم یعنی «توانایی نفوذ و تأثیرگذاری بر افکار، اندیشه‌ها و اذهان با هدف تحمیل خواست و اراده از طریق جلب نظر و متقاعد ساختن ملت و دولت هدف بدون استفاده از زور و فشار فیزیکی». (جمعی از نویسندگان، ۱۳۸۷: ۴۴). درست است که حدود دو دهه است واژه قدرت نرم وارد ادبیات، علوم سیاسی، علوم اجتماعی و رفتاری شده است و نخستین بار جوزف نای از آن نام برده، ولی قدرت نرم بعنوان یک واقعیت؛ گرچه به چنین اسمی از آن نام نبرده‌اند، ولی از ابتدای تاریخ به اشکال خاصی با بشر قرین

بوده است؛ قدرت نرم به آن دسته از قابلیت‌ها و منابع کشور اطلاق می‌شود که به صورت غیرمستقیم بر رفتارهای دیگران اثر می‌گذارد. قدرت نرم انقلاب اسلامی به این معناست که انقلاب با ارائه‌ی چهره‌ی موجهی که از اسلام و مبانی آن دارد، بر سایرین تأثیر همراه با رضایت گذاشته و اراده‌ی بسیاری از مسلمانان را تابع آرمانهای انقلاب نموده است. بهره‌گیری از ابعاد قدرت نرم سبب می‌شود از هزینه‌های قدرت سخت و نیمه‌سخت کشور به طرز شگفت‌انگیزی کاسته شود؛ گرچه هزینه برای تولید قدرت نرم خود سرمایه‌گذاری است و فواید بسیاری دارد، لکن قدرت نرم نیز مراتب و اولویت‌بندی خاص خود را دارد که باید تدبیر شود و منجر به افراط و تفریط نشود.

۱۰۷

مطالعات
قدرت نرم

نویسنده: احمد منقی زاده

پیشینه و روش تحقیق

درباره‌ی مؤلفه‌های قدرت نرم انقلاب اسلامی تاکنون تحقیقات محدودی صورت گرفته، ولی عناوین مشابه آن بطور گسترده تحلیل شده است؛ این نوشتار بدین منظور، با نگاه توصیفی تحلیلی موضوع را مورد مطالعه و بررسی قرار داده و اطلاعات نیز از طریق منابع کتابخانه‌ای، اینترنتی و بهره‌گیری از پایگاه‌های خبری با تکیه بر داده‌های عینی گردآوری و سعی شده از معتبرترین اطلاعات توصیفی مطالعات داخلی، منطقه‌ای و بین‌المللی استفاده کند؛ لذا با توجه به فهرست کتابها و مقالات مرتبط با موضوع که در قسمت منابع ذکر شده، با استفاده از اسناد و منابع معتبر دست اول و دوم که در کتابها، مقالات منتشر شده مطالعه و خلاصه شده، منابع استفاده شده را می‌توان به سه دسته کلی زیر تقسیم کرد: الف) کتاب و مقالات منتشر شده در ایران ب) منابع منتشره خارجی، ج) سایتهای اینترنتی داخلی و خارجی که بطور منطقی انتخاب شده است.

انقلاب اسلامی ایران

معروف‌ترین انقلابهای جهان که مسیر تاریخ را تغییر داده‌اند، انقلاب کبیر فرانسه در سال ۱۷۸۹م. و انقلاب اکتبر روسیه در سال ۱۹۱۷م. هدف اصلی آنها به ترتیب آزادی و عدالت اجتماعی بود و انقلاب اسلامی ایران در سال ۱۳۵۷ش. که هدف اصلی آن، احیاء دین

اسلام در بعد فردی، خانوادگی، اجتماعی و جهانی بود. ماهیت دینی انقلاب اسلامی ایران چالشی جدی در برابر دنیای شرق که دین را افیون توده‌ها می‌دانست و دنیای غرب که آن را از عرصه سیاسی اجتماعی حیات بشر به حاشیه رانده بود، ایجاد کرد. پیدایش این انقلاب در عرصه داخلی و بین‌المللی، تفاوت‌های بنیادین آن با سایر انقلاب‌های جهان، ظرفیتهای فراوان ایدئولوژی آن در برانداختن طرحی نو در اداره شئون مختلف جامعه در مواجهه با پارادایم‌های غالب کمونیستی و لیبرالیستی و نهایتاً تأثیرگذاری شگرف این تحول بر ملل مظلوم جهان بالاخص نقش‌آفرینی در ظهور و بروز جنبش‌های سیاسی اسلامی و غیراسلامی آزادیخواه باعث توجه محافل فکری و سیاسی به این پدیده بزرگ گردید؛ پیام انقلاب اسلامی که احیاء اسلام بود چنان گسترده و سریع و وسیع بود که عده‌ای فرصت و برای مستکبران جهان یک تهدید پنداشته شد؛ لذا ابتدا باور نمی‌کردند که انقلاب اسلامی بقا داشته باشد، ولی بعد با تثبیت انقلاب، مستکبران و کسانی که با وجود احیاء اسلام منافع خود را در خطر می‌پنداشتند واکنش‌های زیادی علیه آن انجام دادند. این مقدار هجمه و حمله همه جانبه را تاریخ کمتر به خود دیده است. فقط در ده سال اول بعثت رسول اکرم (ص) مشابه آن را می‌توان نام برد. از آنجا که رسالت رسول اکرم (ص) برای عده‌ای فرصت و برای مستکبران تهدید پنداشته شد و چالش بزرگی را در صفوف کافران و ظالمان ایجاد کرد، سران آنها برای مقابله با این آیین‌های بخش‌بخش جنگ نرم علیه آن را با دورخ پردازی، تطمیع، تهدید و... شروع کردند. ... در مقابل، پیامبر اسلام و نومسلمانها با عمل به دستورات الهی از طریق ایمان، عمل صالح، صبر و بصیرت سپر روانی محکمی در برابر هجمه آنان گردیدند. انقلاب اسلامی ایران نیز برای عده کثیری از جوامع یک فرصت و برای مستکبران تهدید به‌شمار می‌آید؛ لذا پس از گذشت سه دهه از عمر آن، استکبار جهانی هنوز دست از دشمنی خود با این انقلاب برنداشته و بر نمی‌دارد، سؤال این است که این مخالفت به چه علتی است؟ چرا و به چه دلیل استکبار انقلاب اسلامی ایران را خطر تلقی می‌کنند؟ انقلاب اسلامی ایران نه قدرت سخت (قدرت نظامی) در حد ایالات متحده دارد و نه قدرت نیمه‌سخت (قدرت اقتصادی و ...) که منافع آن را تهدید کند، بلکه انقلاب اسلامی ایران دارای قدرت نرم است که از آن بیم و خوف دارند که همان تأثیرگذاری

غیرمستقیم بر سایر ملت‌هاست؛ زیرا برخوردار از آرمانها و قدرتهای نرمی است که آنها احساس خطر می‌نمایند.

قسمت اول: مؤلفه‌های قدرت نرم انقلاب اسلامی ایران

برخی از مؤلفه‌های قدرت نرم انقلاب اسلامی ایران عبارتند از: اتحاد ملی، ایمان به باورها و ارزشهای اسلام، علم و تولید علم، معنویت، مراجع و علمای دین؛ مردم سالار دینی، نفوذ و اقتدار ولایت فقیه، بصیرت، فرهنگ استقامت و شهادت، ظلم ستیزی، عدالت خواهی ارزش‌هایی هستند که انقلاب اسلام آنها را مطرح و باز تولید کرده، چون با فطرت انسانها سازگار بوده و برای تمام مردم جهان جذابیت دارد و هر انسان منصفی آنها را می‌پذیرد، در عرصه هنر تولید فیلم‌هایی مانند امام علی (ع) مختار نامه و ...، تئاتر و هنرهای نمایشی، تعزیه، رسانه‌ها رادیو و تلویزیون، روزنامه‌ها و مجلات، اینترنت و ماهواره‌ها، آثار باستانی، شعر شعرا و زبان فارسی در منطقه پیرامون؛ هر یک از این عوامل ممکن است در موقعیتهای مختلف دارای اهمیت‌های متفاوتی باشند، به عبارت دیگر اهمیت هر یک از مؤلفه‌های ایجاد و تثبیت کننده در تقابل با شرایط مختلف، متفاوت خواهد بود، به عبارتی مؤلفه‌های قدرت نرم همواره ثابت نبوده و همیشه با تحول بسترها و شرایط، آنها نیز تغییر می‌کنند؛ در ذیل به توصیف و تحلیل برخی از مؤلفه‌های قدرت نرم انقلاب اسلامی ایران اشاره می‌گردد.

علما و مراجع مؤلد قدرت نرم

مراجع با اجتهاد و پاسخ به مسائل مستحدثه و معرفی اسلام ناب محمدی (ص) به عنوان نیروهای نخبه، متعهد، متخصص، خلاق و هوشمند از مؤلفه‌های قدرت نرم انقلاب اسلامی‌اند. جایگاه استراتژیک مراجع به‌خصوص در ایران که جامعه‌ای شیعی است، در ارتقاء قدرت نرم انقلاب اسلامی بسیار مؤثر است. قدرت‌سازی از طریق ارتقاء فضای همکاری و مشارکت اکثریت مراجع با مقام معظم رهبری و مسئولان سیاسی نظام حاصل

می‌گردد؛ با ارتقاء فضای همکاری انگیزه‌ها بالا می‌رود و با بهره‌گیری از آموزه‌های دین اسلام مشروعیت (قدرت نرم) انقلاب اسلامی مضاعف می‌شود؛ هدف اصلی مراجع شیعه در طول تاریخ اسلام هدف اصلی همواره احیای دین و هدایت مردم بوده. اگر تلاش علما و مراجع نبود، دین رونق کنونی را نداشت؛ نقش مراجع و علمای اسلام در این سده‌های اخیر در ایران با حکم تحریم تنباکو، نهضت مشروطیت، ایستادگی و مبارزه با ظلم زورگویان و مستبدان و دیکتاتورهای داخلی، مبارزه با نفوذ بیگانه طبق قاعده نفی سیل، مبارزه با انحرافات داخلی، مخالفت با قراردادهای ننگین تا مخالفت و افشاگری قرارداد کاپیتولاسیون و وقوع انقلاب، اسلامی توسط رهبر کبیر انقلاب امام خمینی^(ره) اظهر من الشمس است.

ولایت فقیه، ستون خیمه قدرت نرم

پیروی و اطاعت مردم و دولت از رهبری با توجه به اعتقادات و باور قلبی، سبب بالا رفتن مشروعیت دینی و سیاسی انقلاب و خنثی‌سازی جنگ روانی و تبلیغاتی دشمنان می‌شود؛ چراکه فی نفسه بزرگ‌ترین و مؤثرترین قدرت نرم انقلاب و پرچمدار هدایت در وحدت و یکپارچگی جامعه به منظور جلوگیری از نفوذ قدرت نرم دشمن و مدیریت بحرانهای داخلی و خارجی مؤثر و غیرقابل انکار به شمار می‌آید، و همواره با انجام وظیفه دینی و قانونی اقتدار شخصیتی بارزی برای تثبیت اصول انقلاب به منصه ظهور می‌رساند.

براساس مبانی اسلام، نقش ولی فقیه به عنوان قدرت نرم و علمدار، در انقلاب اسلامی، برجسته است. اعتقاد به وجود ولی فقیه در رأس حکومت برآیند استدلال عقلی و نقلی مبانی شیعه است؛ زیرا بنا به حکم عقل، اولاً انسان موجودی نیازمند است؛ ثانیاً بسیاری از نیازهای انسانها در اجتماع تأمین می‌شود؛ ثالثاً دین اسلام به تمام نیازهای انسان اهتمام ورزیده و اجرای آن را به مسلمانان واگذارده است؛ رابعاً رهبر مسلمانان در آغاز کسی جز پیامبر و جانشینان آن حضرت نبوده است؛ خامساً شارع مسلمانان را از رجوع به طاغوت‌ها و قاضیان دستگاه ستم بازداشته است؛ سادساً شارع بطور یقین افرادی را به عنوان مرجع در فرونشاندن دعواها و درگیریها، تصرف در اموال غایبان و قاصران، دفاع از حوزه اسلام و

دیگر امور مهمی که شارع راضی به ترک آنها نیست، گمارده است؛ سابقاً آن افراد باید عادل اسلام‌شناس و توانمند به مبانی ادله شرعیه باشند که تنها فقیه جامع شرایط این خصوصیت را دارد. بنابراین، اگر امر دائر بین فقیه عادل و غیر فقیه چون باطل بودن انگاره نخست، روشن است، پس انتخاب یا انتصاب فقیه قطعی است و مقبوله عمر بن حنظله، نیز تأیید کننده استدلال فوق است.

از کارکردهای ولی فقیه عبارتند: (۱) به ادله عقلی و نقلی، مشروعیت بخش نظام اسلامی است، (۲) حل کننده مشکلات، چالشها و بحرانهای دولت و ملت، (۳) بیان کننده حقیقت به مردم و دولتمردان و برملا کردن توطئه دشمن، (۴) بر طرف نمودن یأس و ناامیدی از مردم و مسئولان و تشویق جامعه به امید، (۵) پاسداری از تمامیت انقلاب در مقابل توطئه‌های دشمن، (۶) مایه الفت در اختلافات سیاسی که موجب تفرقه می شود.

مردم‌سالاری دینی تبلور قدرت نرم

مردم‌سالاری دینی براساس شاخص و معیارهای دینی و عقلانیت سیاسی تبلور قدرت نرم است که برخوردار از مشروعیت دینی و سیاسی و دارای انسجام و همبستگی دولت و مردم است، استقبال و اشتیاق مردم در داخل به تعیین سرنوشت نظام سیاسی کشور در انتخابات رییس قوه مجریه، نمایندگان مجلس قانون‌گذاری و انتخاب اعضای شوراهای شهر و روستا به صورت مستقیم و انتخاب رهبر بطور غیرمستقیم، توسط مردم، همان حاکمیت مردم در چارچوب دین اسلام است، اسلام مشروعیت بخش دینی نظام است و قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران نیز بر آن تأکید کرده است؛ لذا رهبری، مجلس خبرگان و شورای نگهبان کارشناس و متخصصان دین اسلامند. نقش آفرینی انقلاب اسلامی در صحنه بین‌الملل، توجه جهان اسلام را به اعتبار سیاسی و دینی خود جلب نموده، جایگاه قدرت نرم خود را در فرایند استقرار بنیانهای انقلاب اسلامی ایران در ساختار مردم‌سالاری دینی بخوبی آشکار می‌سازد.

هر حکومت برای مقابله با معضلات بزرگ و حل مشکلات اساسی خود نیازمند تکیه‌گاهی محکم است؛ حکومت‌های بزرگ جهان به توان سازمان‌های اطلاعاتی و نیروهای نظامی و به امکانات اقتصادی خود متوسل می‌شوند، دولتهای وابسته در حل مشکلات خود دست به دامان دولتهای حامی خود می‌شوند و این درحالی است که انقلاب اسلامی ایران با توجه به رویکرد مردم سالاری دینی در رویارویی با معضلات اساسی با توکل به حق تعالی با صداقت مشکل خود را با توده‌های مردم حل می‌کند.

دین اسلام و دین‌داری، حقیقت قدرت نرم

دین در لغت به معنای انقیاد، خضوع، پیروی، اطاعت، تسلیم و جزا است و در اصطلاح عبارتست از: مجموعه عقاید، قوانین و اخلاق که برای هدایت انسانها و اداره امور جامعه است؛ اسلام آخرین دین مرسل است که دربردارنده تمام راههای هدایت انسان‌هاست که از طریق وحی بیان شده؛ دین اسلام در پنج بخش برای انسان برنامه دارد: الف) ارتباط انسان با خدا، ب) ارتباط انسان با طبیعت، ج) ارتباط انسان با خود (اخلاق شخصی) د) ارتباط انسان با خانواده (اخلاق خانوادگی)، ه) ارتباط انسان با جامعه (اخلاق اجتماعی). در ارتباط با خدا باید به دو امر توجه کرد: الف) عقاید (اصول) و ب) احکام عملی (فروع)؛ اصول و عقاید از جمله اموری است که متوجه تمام انسانهاست و نیابت بردار نیست. از این رو بر هر فردی واجب عینی است. هر فرد به حسب وسع و توانش در فراگیری آنها باید با تلاش و کوشش و با رجوع به متخصصان آن اقدام کند. حرکت پیامبر اکرم (ص) نیز حرکتی از مقوله قدرت نرم بود که به دنبال تغییر و تحول و دگرگونی در زیرساختهای فکری و فرهنگی بشر بوده است؛ زیرا فرمود: «بعثت لاتمم مکارم الاخلاق» انقلاب اسلامی ایران با تاسی از رسول اعظم (ص) توانسته اخلاق و ارزشهای الهی و انسانی را با ظرافت و جذابیت‌های خاص به جهانیان عرضه نماید و امروزه شاهد استقبال گسترده مردم اروپایی و آمریکایی به مطالعه و پذیرش اسلام از ناحیه آنها هستیم. زنده نگه داشتن قیام امام حسین (ع) در ماه محرم هر سال از مؤلفه‌های قدرت نرم و ذخیره تمام نشدنی انقلاب اسلامی است

که در همه اعصار با تأمل و تفکر می‌توان از آن استفاده کرد و پیامبر بزرگوار اسلام (ص) این ضمانت را در قالب جمله کوتاهی بیان فرموده‌اند: «إِنَّ لِقَاتِ الْحُسَيْنِ حَرَارَةً فِي قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ لَا تَبْرُدُ أَبَدًا»؛ کشته شدن حسین (ع) چنان حرارتی در دل مؤمنان است که هرگز سرد نشود. (مستدرک الوسائل، ج ۱۰: ۳۱۸).

حوزه علمی و دانشگاهها، مراکز تولید قدرت نرم

حوزه و دانشگاه متولیان اصلی تربیت متخصص و نخبه جامعه هستند و هر قدر حوزه و دانشگاه بتواند نخبگان و عناصر متعهد و متخصص تربیت کند، قدرت نرم افزایش خواهد یافت. دانشگاه با خصوصیت داشتن روحیه خلاقیت و نوآوری، مرکز تولید علم و فناآوری، اثرگذاری در حوزه‌های سیاسی، اقتصادی و فرهنگی، از نمونه‌های عینی افزایش قدرت نرم انقلاب اسلامی ایران به شمار می‌آید. حوزه‌های علمی نیز با احیای فرهنگ دینی از منابع مهم قدرت نرم به حساب می‌آیند و به واسطه تبلیغ و تعلیم اسلام ناب محمدی (ص)، تعاملات با محافل علمی و عموم مردم در باورها و ایستارهای آنها نقش ممتازی در حوزه قدرت نرم ایفا می‌کنند.

آزادی به عنوان قدرت نرم

یکی از ویژگیهای انقلاب اسلامی ایران، همان‌گونه که در شعارهای انقلاب مشهود بود، برخورداری افراد جامعه و نخبگان از آزادی است. در فرهنگ قرآنی آزادی رهایی از هر قید و بندی است که اسارت روح و بردگی او را در برابر غیرخدا فراهم آورد؛ اعم از اینکه بندی درونی باشد یا بت‌های بیرونی.

عدالت از مؤلفه‌های قدرت نرم

«لقد ارسلنا رسلنا بالبینات و انزلنا معهم الكتاب و المیزان ليقوم الناس بالقسط» (سوره حدید/۲۵)؛ عدالت در لغت به معنای قرار دادن هر چیزی در جای مناسب خود است، اما

در اصطلاح به معنای برابری فرصت رشد و رفاه و بهره‌مندی از امکانات مادی و معنوی برای همه در کنار تأمین حداقل‌های آموزش و بهداشت، خوراک، پوشاک و... البته تعیین این حداقل‌ها به شرایط روز و استانداردهای هر عصری بستگی دارد؛ همان‌طور که آیه فوق یکی از اهداف انبیاء را توسعه عدالت بیان می‌کند، انقلاب اسلامی ایران نیز یکی از اهدافش عدالت بوده و هست؛ یعنی مردم و دولت باید به گونه‌ای تحت تربیت قرار گیرند که در تعاملات اجتماعی و سیاسی و اقتصادی خود با یکدیگر با قسط و عدل رفتار کنند.

مردمی بودن انقلاب اسلامی

انقلاب اسلامی ایران برآیند خواست اکثریت اقشار و طبقات جامعه است و به قشر یا طبقه خاصی اختصاص ندارد؛ لذا حمایت توده مردم به‌خصوص حوزویان و دانشگاهیان و نخبگان از انقلاب اسلامی به علت جایگاه رفیع آنها در حوزه قدرت نرم فضای انقلاب را ارزشی کرده‌اند، در بعد دینی با ترویج باورها و ارزشهای اسلامی، هویت دینی انقلاب را تعمیق بخشیده‌اند و در بعد سیاسی همبستگی ملی را افزایش داده‌اند و با احیای ارزشهای مشترک در انقلاب و ایجاد هویت سیاسی مشترک و هویت دینی واحد انقلاب را از ضریب همبستگی ملی و قدرت نرم بالایی برخوردار کرده‌اند.

قسمت دوم: مؤلفه‌های تثبیت‌کننده قدرت نرم انقلاب اسلامی ایران

خداوند متعال فرموده است: «وَاعِدْوَلَهُمْ مَّاسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهَبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ» (انفال / ۶۰) هر نیرویی در قدرت دارید، برای مقابله با آنها (دشمنان) آماده سازید و (همچنین) اسب‌های ورزیده (برای میدان نبرد) تا به وسیله آن دشمن خدا و دشمن خویش را بترسانید؛ در آیه فوق اطلاق کلمه «قوة» شامل هر نیرو و قدرتی می‌شود و این شمول با استفاده از ادله عقلی و نقلی اثبات می‌شود. پس کلمه «قوة» شامل قدرت سخت

قدرت نظامی، قدرت نیمه سخت قدرت اقتصادی و نیز قدرت نرم است که از جمله کارکردهای آن رویارویی با دشمن است؛ از تعلیل ذیل آیه شریفه «تَرْهَبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ، استفاده می‌شود، که هر وسیله‌ای که موجب ترساندن کفار شود، مطلوب است و یکی از مهم‌ترین وسایل ترس دشمن، قدرت نرم است؛ پس تثبیت و تقویت قدرت نرم از اهداف اسلام است؛ زیرا برای مسلمانان عزت آفرین است؛ «وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ» (منافقون، ۸).

مؤلفه‌های تثبیت‌کننده قدرت نرم انقلاب اسلامی ایران عبارتند از: تقویت ایمان، حفظ دیانت، تقوا و پاک‌دامنی، عزم راسخ برای دفاع از نظام اسلامی، آمادگی پاسخ دینی و عقلی به هر تهدید با قدرت کامل، حفظ ارزشهای الهی، دفاع ملی، ایمان به خدا، عدالت اجتماعی و پیروی از ولایت فقیه، انسجام اجتماعی، حفظ سرمایه اجتماعی، اعتماد متقابل مسئولان به حوزه و دانشگاه و دانشگاه و حوزه به نظام، بهره‌گیری از رهنمودهای امام و رهبری، خدمت صادقانه به مردم، فعال‌سازی هنجارهای مورد پذیرش جامعه که می‌تواند به کنش متقابل نمادین کمک کند (متقی: ۱۹۵) تبلیغ و ترویج ارزشها و باورهای مشترک، توجه به منافع ملی و تضمین امنیت ملی، بهره‌گیری از معنویت و تهذیب نفس در کنار فعالیت‌های علمی و پژوهشی، تقویت حوزه و دانشگاه، امید به حاکمیت آرمانهای اسلامی؛ زیرا آنها مبتنی بر عقل و فطرت پاک انسانی، از جمله حق‌جویی، آزادیخواهی، ظلم‌ستیزی، استکبارستیزی و حمایت از مظلوم است.

ایمان به خدا

قرآن کریم بالاترین توجه خود را معطوف به ایمان و عمل صالح و صبر و استقامت انسان‌ها نموده است؛ در تفسیر نمونه در باره آیه ۸۲ سوره انعام (کسانی که ایمان آورده‌اند و ایمان خویش را به ستم) شرک نیالودند، امنیت، مخصوص آنهاست و هم ایشان هدایت یافتگانند. این گونه آمده: «جنگها، تجاوزها، مفسد، جنایات و حتی امنیت و آرامش روحی تنها موقعی بدست می‌آید که در جوامع انسانی دو اصل حکومت کند: ایمان و عدالت

پیروی از ولایت فقیه

اجتماعی. اگر پایه‌های ایمان به خدا متزلزل گردد و احساس مسئولیت در برابر پروردگار از میان برود و عدالت اجتماعی جای خود را به ظلم و ستم بسپارد، امنیت در چنان جامعه‌ای وجود نخواهد داشت» (مکارم شیرازی و جمعی از نویسندگان، ۱۳۷۶: ۳۲). «انقلاب اسلامی ایران با تکیه بر آموزه‌های دینی توانست اعتماد ملت و خودباوری را به آنها برگرداند» (محمدی، ۱۳۸۸: ۲۰).

ولایت فقیه در اعتقاد شیعه، استمرار امامت و رهبری ائمه اطهار^(ع) است. امام خمینی^(ره) ولایت فقیه را به لحاظ اداره جامعه و حق ولایت بر مردم دارای همان اختیارات رسول اکرم^(ص) می‌دانستند. ایشان در کتاب ولایت فقیه خود می‌فرمایند: «همین ولایتی که برای رسول اکرم^(ص) و امام^(ع) در تشکیل حکومت و اجرا و تصدی اداره هست، برای فقیه هم هست» (امام خمینی، ۱۳۷۷: ۴۷) و در کتاب البیع خود نیز در ذیل موضوع ویژگی‌های حاکم حکومت اسلامی و اختیارات آن یعنی ولایت فقیه می‌فرماید: «حفظ نظام از واجبات مؤکد است و این واجب جز با وجود والی و حکومت به انجام نخواهد رسید».

تقویت حوزه و دانشگاه

اکثریت قریب به اتفاق دانشگاهیان همانند حوزه‌ویان به آرمانهای انقلاب اسلامی ایران ایمان و اعتقاد دارند. همین ایمان و باور است که در حوزه و دانشگاه، اجتهاد، تولید علم و تلاش جدی را به دنبال دارد. حوزه و دانشگاه سرمایه‌های عظیم ایران و انقلابند و اصلی‌ترین کانون تولید قدرت نرم هستند که با اتکا به ایمان الهی و آرمانهای انقلاب اسلامی توانسته‌اند در عرصه جهانی ظهور و بروز نمایند؛ بی‌شک مهم‌ترین پشتوانه تثبیت‌کننده قدرت انقلاب اسلامی ایران، حوزه‌های علمیه و دانشگاه‌ها است. این سرمایه عظیم اجتماعی می‌تواند کانون تولید علم، خلاقیت، فناآوری و مقابله انقلابی با جنگ نرم دشمنان باشد. کشوری که بتواند تولیدات علمی بیشتر داشته باشد خودبه‌خود از قدرت نرم و اثرگذاری در جهان در همه عرصه‌ها برخوردار و پرستیژ بین‌المللی آن بالا است؛ حوزه و

دانشگاه با تولید علم، عامل قدرت نرم انقلاب اسلامی‌اند و باید سعی کنند مرجعیت علمی منطقه و جهان را در اختیار بگیرند و این یعنی حضور بر قلّه رفیع قدرت نرم جهانی؛ بی‌شک هر چقدر انقلاب اسلامی در این حوزه موفق شود، عمق استراتژیک خود را در جهان بیشتر نفوذ داده است. «دانشگاه محلی است برای آموزش، توسعه مهارت‌ها، مرکزی است برای پژوهش و تولید علم و بالندگی منابع انسانی» (سرخابی، ۱۳۸۸: ۲۰۱۳۶). حوزه و دانشگاه در صورت تصور و تصدیق درست از قدرت نرم می‌توانند ضمن فعال‌سازی تحرک اجتماعی در اساتید، طلاب و دانشجویان با عقلانی‌سازی هیجانات به تحرک‌سازی جامعه کمک فراوانی کنند و باعث فعال‌سازی نیروهای نهفته اجتماعی و ایجاد شور و نشاط علمی، رقابت برای خدمت، تحرک اجتماعی و انسجام در عرصه‌های سیاسی، اقتصادی و فرهنگی در جامعه گردند، این اقدام می‌تواند پایه‌های مشروعیت مردمی انقلاب را که از مؤلفه‌های قدرت نرم می‌باشد، افزایش داده و با بهره‌گیری از پتانسیل عظیم حوزه و دانشگاه می‌تواند اهداف راهبردی خود را پیگیری و به واسطه عمق و گستردگی حوزه و دانشگاه سریع‌تر به اهداف سیاسی، فرهنگی و اقتصادی خود نائل گردد.

ضرورت ارائه مدل توسعه اسلامی

الگوی توسعه همه جانبه اسلامی که هم رفاه نسبی ملت را تضمین کند و هم عدالت اجتماعی را، بر پایه مبانی اسلام برای استمرار انقلاب اسلامی یک ضرورت اجتناب‌ناپذیر است. بدون داشتن مدل و الگو امکان توسعه وجود نخواهد داشت و حوزه و دانشگاه باید این نقیصه را جبران کند و اقتصاد نظام جمهوری اسلامی را از این حالت سلیقه‌ای و چه کنم چه کنم رها کند.

وجود انسجام سیاسی - اجتماعی

باری بوزان (۱۳۷۸) در کتاب مردم، دولت و هراس معتقد است که یکی از شاخصه‌های اساسی موقعیت دولتها در فرایند جهانی شدن «انسجام سیاسی - اجتماعی می‌باشد. به عبارتی امنیت ملی در جوامع مختلف در شرایطی ارتقاء می‌یابد که جامعه بتواند به همبستگی

اجتماعی دست یافته و نظام سیاسی نیز قادر به تبدیل همبستگی اجتماعی به همبستگی ساختاری باشد» (متقی ۱۳۸۷: ۱۹۳). «جوامع چند هویتی که فاقد نهادهای لازم در این رابطه باشد. آسیب پذیر می‌باشد. برخی دیگر از سازمانها می‌توانند ایدئولوژی سازماندهی‌کننده‌ای برای حداکثرسازی همبستگی نیروهای اجتماعی و نهادهای قدرت سیاسی ایجاد نمایند؛ در این شرایط نظام اجتماعی از ثبات، تعادل و امنیت مؤثر برخوردار خواهد شد» (همان: ۱۹۳). بنابراین حیات سیاسی و ایدئولوژیک هر جامعه‌ای به میزان تحرک اجزای آن بستگی دارد. کشوری که بتواند به موازات تحرک اجتماعی از سازمانهای لازم برای هدایت نیروها بهره گیرد، طبیعی است که به قدرت نرم مؤثر و تعیین‌کننده‌ای نائل می‌شود.

برخورداری از روحیه عدالت‌محوری

برجسته‌ترین اصول اسلام بویژه اعتقاد شیعه و گفتمان انقلاب اسلامی، عدالت در تمام ابعاد فردی، خانوادگی، اجتماعی و جهانی است بطوری که تا بحث از ظهور حضرت المهدی (عج) می‌شود، آنچه به ذهن متبادر می‌شود این است که ولی عصر (عج) خواهد آمد و زمین را پر از عدل و داد خواهد کرد، چنانکه امروزه پر از ظلم و جور شده است؛ مفهوم مهدویت به خاطر معنای خاص و حکایتی که در رفع ظلم و فتنه می‌کند، خود همواره قدرت نرمی برای معارضة با حکام غیرمشروع بوده است.

مذهب تشیع، در طول تاریخ خود در ایران همواره بر عدالت، آزادی، قانون، مشروعیت و کسب فضایل انسانی در ابعاد سیاسی، اقتصادی، نظامی، علمی، اجتماعی و فرهنگی تأکید کرده است و در ایجاد وحدت و اقتدار ایرانیان نقش حیاتی و برجسته ایفا نموده است. مذهب تشیع در طول عمر خود در ایران همواره بعنوان یکی از مهم‌ترین عوامل مسلط همگرایی در حفظ وحدت ملی و تمامیت ارضی کشور ایفای نقش نموده است؛ همان‌گونه که ذکر شد، عوامل متعددی در ایجاد قدرت نرم کشور مؤثر است که در

صورت مدیریت صحیح می‌توانند ضمن ایجاد انسجام داخلی، موجبات ارتقای حیثیت و جایگاه کشور را در عرصه سیاست بین‌المللی و نظام جهانی فراهم کنند.

توجه خاص به امنیت و قدرت ملی

«برای تحقق امنیت، لازم است تا نهادهای موجود از ابزارها و قابلیت‌های مؤثری بهره‌مند شوند، بطور کلی، امنیت‌سازی بدون قدرت مؤثر حاصل نخواهد شد. زمانی که تهدیدات ماهیت نرم‌افزاری دارد، لازم است تا نشانه‌های قدرت در قالب‌های لازم برای بهره‌گیری از روش‌های نرم‌افزاری برای مقابله به تهدیدات برخوردار باشند» (متقی، ۱۳۸۷: ۱۸۹). اگر حکومتی با استفاده از سیاست‌هایی که بکار می‌برد، بتواند افراد جامعه را با خود همراه کند، بدون اینکه از قدرت سخت‌افزار امنیت استفاده کند، امنیت نرم را برای خود به ارمغان آورده است؛ در حوزه داخلی یکی از مهم‌ترین شاخص‌های دستیابی به امنیت نرم استفاده از قدرت ملی است. قدرت ملی به مجموعه‌ای از توانایی‌های مادی و معنوی گفته می‌شود که در قلمرو یک واحد جغرافیایی و سیاسی به نام کشور یا دولت وجود دارد. در تعریف قدرت ملی آمده است که: «قدرت ملی عبارت است از ظرفیت یک کشور در پیگیری اهداف کاربردی با اقدامات عمدی» (همان، ۱۱۰). بقای نظام سیاسی مستقل در دنیای متلاطم و پر از تهدید کنونی در گرو برخورداری آن کشور از قدرت ملی بالا و در سطح بازدارندگی نسبت به انواع تهدیدات است؛ این قدرت ملی است که یک ملت و کشوری را در برابر تهدیدات خارجی حفظ کرده و بر اساس آن ملتی می‌تواند اهداف خود را تحقق بخشد؛ نظر به اهمیت تأمین امنیت ملی به عنوان مهم‌ترین نفع عمومی، تولید قدرت ملی در هر کشور، در صدر اولویت‌ها برای حکومت‌ها و دولت‌ها قرار می‌گیرد (همان، ۱۱۱). «در حوزه داخلی اتکا به قدرت نرم و ابعاد غیرمادی امنیت وحدت ملی است همان چگونگی واکنش مردم در باب دفاع از منافع عمومی و مصالح کشور، هنگامی که وضعی اضطراری همچون براندازی و ایجاد توطئه برای کشور پیش می‌آید. در این مواقع، اگر پایه‌های وحدت ملی محکم باشد، مردم اختلافات جزئی داخلی را کنار می‌گذارند و

صفوف را پر می‌کنند، این روحیه باعث می‌شود، هنگامی که زمامداران وضع دشوار کشور را در برابر خطر خارجی برای مردم تشریح می‌کنند و خواستار تحکیم وحدت می‌شوند، مردم به ندای آنان پاسخ مثبت دهند» (همان، ۸۱).

انقلاب اسلامی ایران با بهره‌گیری از اعتماد ملی به عنوان سرمایه اجتماعی به تعمیق وحدت و همبستگی ملی و تجمیع کلیه اقشار و گروه‌های ملی و مذهبی کشور همت می‌گمارد و با بهره‌مندی از مشارکت عمومی، روحیه بسیجی، اصلاح‌طلبی و عدالت‌خواهی را در جامعه گسترش داده و وفاق اجتماعی به عنوان مظهر قدرت نرم همفکری، را به همکاری و تعامل میان گروه‌های مختلف تبدیل نموده و در پرتو اسلام اعتماد اجتماعی را میان گروه‌های گوناگون جامعه از یکسو و مردم و دولت از سوی دیگر ارتقا داده است.

تولید علم و نو اندیشی دینی

انقلاب اسلامی با رویکرد توسعه تولید علم برای کشور ایران و جهان اسلام، علم را مسیر بهتر حیات فردی و جمعی و فرآورده‌های علمی را ارمغان اقتدار، صلابت و عزت مؤثری در تأمین امنیت و آرامش اجتماعی می‌تواند با نواندیشی به وسیله حوزه و دانشگاه قدرت نرم انقلاب اسلامی را در جهان توانمند و متبلور سازند و زیرساخت‌های علمی را تحول بخشد. برخورداری انقلاب اسلامی از این دو نهاد تولید کننده قدرت نرم می‌تواند جلوه مثبتی در اذهان جهانیان ایجاد و ارزشهای اسلامی و نفی خودباختگی را در برابر غرب نهادینه سازد.

قسمت سوم: مؤلفه‌های تهدیدکننده قدرت نرم انقلاب اسلامی ایران

طبعاً با توجه به ماهیت تهدیدات دشمن علیه انقلاب اسلامی ایران که عموماً قدرت نرم می‌باشد، جنگ نرم و رویارویی جبهه استکبار علیه انقلاب اسلامی در طی تحولات سه دهه گذشته انقلاب، حکایت از حمله سازماندهی شده و مورد هدف قرار دادن مولدین مؤلفه‌های قدرت نرم انقلاب اسلامی ایران بوده است. در این چند سال برای مثال دشمن،

مراجع، روحانیت، دانشگاه، استاد، دانشجو و ولایت فقیه را به انحای متعدد به عنوان گروه هدف مورد توجه قرار داده است؛ اگرچه انقلاب اسلامی به لحاظ ماهوی و ابعاد فرهنگی با اتکا به اسلام و ارزشهای اعتقادی آن، سد مستحکمی در برابر هجمه فرهنگی دشمن تاکنون بوده است، ولی حقیقت آن است که گاهی حرکت‌های غیرمدبرانه برخی از مسئولان چیزی جز آب به آسیاب دشمن ریختن به شمار نیامده که باید تأمل جدی شود؛ سالهاست که دشمنان انقلاب با جنگ نرم، هجمه خود را بیشتر متوجه بخشهای بنیادی و هویت‌ساز قدرت نرم انقلاب نموده و باورها و ارزشهای انقلاب را مورد هدف قرار داده‌اند تا با تبلیغات، تفکر انقلاب اسلامی را در اداره امور سیاسی، اقتصادی و فرهنگی ناتوان جلوه دهند و در نهایت آن را در معرض استحاله قرار دهند.

برخی از مؤلفه‌های تهدیدکننده قدرت نرم انقلاب اسلامی ایران عبارتند از: عدم توجه به توسعه کشور، عدم اتحاد و وحدت ملی (تفرقه)، عدم توجه به علمای حوزه و دانشگاه، غفلت از توطئه و کید دشمنان، خاصه استکبار جهانی و... است.

عدم توجه به توسعه کشور

عدم توجه به توسعه کشور یک تهدید و نتیجه توسعه نیافتگی و وابستگی شدید است. عدم توسعه مساوی با بی‌ثباتی سیاسی، معضلات اجتماعی، درگیری قومی و مذهبی و... است. انقلاب اسلامی در درجه اول باید توجه به توسعه پایدار همه‌جانبه با برنامه‌ریزی علمی داشته باشد، والا قدرت نرم آن با تهدید روبرو می‌شود؛ ولی با توسعه انسجام ملی، ثبات اقتصادی و ... حاصل می‌شود و «خودپه‌خود بسیاری از مسائل را حل می‌کند و سرچشمه اصلی انسجام ملی است» (روشندل، ۱۳۸۷: ۱۶۲). پس یکی از عوامل تهدیدکننده قدرت نرم انقلاب اسلامی رواج فقر و فساد و تبعیض است.

عدم وحدت ملی (تفرقه)

در آیه ۱۰۵ سوره آل عمران، خداوند مسلمانان را از تفرقه و پراکنندگی بر حذر می‌دارد: «و شما مسلمانان مانند مللی نباشید که راه تفرقه و اختلاف پیمودند، پس از آنکه آیات و ادله

روشن از جانب خدا برای هدایت آنها آمد و چنین گروهی گرفتار عذاب سخت خواهند بود». همچنین امام علی^(ع) بارها یارانش را به وحدت و دوری از تفرقه خوانده و خطر تفرقه را گوشزد کرده است تا آنها را از ناامنی برهاند. در خطبه^{۱۹۲} (خطبه قاصعه) نهج البلاغه می‌فرماید: «پس آنگاه که در زندگی گذشتگان مطالعه و اندیشه می‌کنید، عهده‌دار چیزی باشید که عامل عزت آنان بود و دشمنان را از سر راهشان برداشت و سلامت و عافیت زندگی آنان را فراهم کرد و نعمتهای فراوان را در اختیارشان گذاشت و کرامت و شخصیت به آنان بخشید که از تفرقه و جدایی اجتناب کردند و بر وحدت و همدلی همت گماشتند و یکدیگر را به وحدت واداشته، به آن سفارش کردند و از کارهایی که پشت آنها را شکست و قدرت آنها را درهم کوبید، چون کینه‌توزی با یکدیگر، پر کردن دلها از بخل و حسد به یکدیگر، پشت کردن و از هم بریدن و دست از یاری هم کشیدن، بپردازید... پس اندیشه کنید که چگونه بودند، آنگاه که وحدت اجتماعی داشتند. خواسته‌های آنان یکی، قلبهای آنان یکسان و دستهای آنان مددکار یکدیگر، شمشیرها یاری کننده، نگاهها به یکسو دوخته و اراده‌ها واحد و همسو بود؛ آیا در آن حال مالک و سرپرست سراسر زمین نبودند و رهبر و پیشوای همه دنیا نشدند؟ پس به پایان کار آنها نیز بنگرید! در آن هنگام که به تفرقه و پراکندگی روی آوردند و مهربانی و دوستی آنان از بین رفت و سخنها و دل‌هایشان گوناگون شد و از هم جدا شدند و به حزبه‌ها و گروه‌ها پیوستند، خداوند لباس کرامت را از تنشان بیرون آورد و نعمتهای فراوان شیرین را از آنها گرفت» (نهج البلاغه، خطبه ۱۹۲، ص ۲۸۱).

امام خمینی^(ره) در این زمینه می‌فرماید: «اگر در یک ملتی اختلاف سلیقه نباشد، این ناقص است؛ اگر در یک مجلسی اختلاف نباشد، این مجلس ناقصی است، اختلاف باید باشد، اختلاف سلیقه، اختلاف رأی، مباحثه، جار و جنجال، اینها باید باشد، لکن نتیجه این نباشد که ما دو دسته بشویم دشمن هم؛ باید دو دسته باشیم در عین حالی که اختلاف داریم، دوست هم باشیم». (صحیفه نور، ج ۲۱: ۴۷). در جمع بین کلام امیرالمؤمنین^(ع) و امام خمینی^(ره) بر اساس اختلاف امتی رحمه، می‌توان گفت اختلاف قبل از علم نیکو است، ولی بعد از علم قبیح است و همچنین وحدت قبل از علم قبیح، ولی بعد از علم حسن و نیکو است.

عدم توجه به علمای حوزه و دانشگاه

هدف دشمن آن است که اعتماد جامعه دانشگاهی و حوزوی را نسبت به نظام تضعیف کند و آنها را رودرروی نظام اسلامی قرار دهد. هدف دشمن این است که می‌خواهد مؤلفه‌های قدرت نرم را به صورت مستقیم و غیرمستقیم تضعیف کند؛ مثلاً اعتماد علما را به نظام تضعیف کند تا به تبع آنها اعتماد مردم نیز نسبت به نظام کم شود و مشارکت نیز کم شود و در نهایت، مشروعیت نظام را با بحران رو برو کند.

نتیجه‌گیری

انقلاب اسلامی ایران تجلی تحقق قدرت نرم به معنای توانایی نفوذ در رفتار دیگران بدون تهدید و یا پرداخت هزینه است که از رهگذر تبیین اسلام ناب محمدی (ص) و آرمان عدالت‌خواهانه درصدد برآمد با روشهای غیرمستقیم به نتیجه دلخواه و مطلوب، یعنی بیداری اسلامی دست یابد؛ انقلاب اسلامی با ارتقای آگاهی و بیداری اسلامی بین مردم محروم جهان خصوصاً مسلمانان منطقه، روحیه شهامت و شجاعت لازم و خودباوری را در آنان برای مبارزه با دیکتاتورها، غاصبان و استکبار جهانی ایجاد کرد و بر اساس آیه لن يجعل... توانست علاوه بر قطع دخالت بیگانگان و استکبار جهانی در امور داخلی کشور، شعار عدالت، اجرای قوانین و مقررات الهی، تکیه بر آزادی توأم با مسئولیت انسان در برابر خداوند، ایجاد محیط مساعد برای رشد فضائل اخلاقی، مبارزه با مظاهر فساد، حمایت از حقوق مستضعفان، نفی سلطه خارجی در عرصه‌های سیاسی، اقتصادی و فرهنگی، حمایت از مسلمانان و مظلومان جهان، به قدرت اسلام و مسلمانان قوت بخشد و با گسترش فرهنگ اسلامی و اعتقادات معنوی در سراسر جهان و تحکیم وحدت امت اسلامی در جهت استقرار عدالت و نفی سلطه قدرتهای استکباری تأکید نماید؛ انقلاب اسلامی ایران با وجود قدرت نرمی که دارد، می‌تواند در منطقه عامل ثبات، در جهان در چارچوب اتحادیه‌ها و پیمانهای اسلامی در کشورهای مسلمان عامل حل و فصل مناقشات گردد؛ ماهیت قدرت در طول تاریخ بشریت همواره سه قدرت سخت، نیمه‌سخت و نرم بوده و با تغییر و تحولاتی

که در عرصه‌های مختلف ارتباطی روی داده است، متغیرهای قدرت نرم نسبت به گذشته بیشتر شده است و در تهدید نرم برخلاف جنگ سخت و نیمه‌سخت طیف وسیعی از جامعه در ابعاد فرهنگی، سیاسی، اقتصادی مورد حمله قرار می‌گیرند. حوزه و دانشگاه، هم تولیدکننده و هم توسعه‌دهنده قدرت نرم انقلاب اسلامی ایران هستند و از مراکز مهم افزایش‌دهنده قدرت نرم، حوزه و دانشگاه می‌توانند با بهره‌گیری از امکانات و پتانسیل تولید علمی‌ای که دارند، در تحقق ایده جنبش نرم‌افزاری و تبدیل ایران به مرجعیت علمی منطقه همت مضاعف کنند. جایگاه و موقعیت برجسته حوزه و دانشگاه به عنوان دو پایگاه تولیدکننده قدرت نرم انقلاب اسلامی می‌توانند همواره نقش متمایزی در مقابله با تهدیدات نرم دشمنان داشته باشند. حوزه و دانشگاه ضمن ارتقاء خودباوری دینی و ملی می‌توانند با افزایش تولید دانش استقلال سیاسی و آزادی کشور را که مهم‌ترین هدف طراحان جنگ نرم است، حفظ نمایند.

منابع

قرآن کریم.

الماسی، محمدحسین (۱۳۸۸)، ماهیت و عناصر قدرت نرم، تهران: نشر ساقی.

جمعی از نویسندگان (۱۳۸۷)، بصیرت پاسداری، تهران: اداره سیاسی نمایندگی ولی فقیه در سپاه.

دشتی، محمد (۱۳۸۵)، ترجمه نهج البلاغه حضرت امیرالمؤمنین (ع)، قم: انتشارات الطیار.

روشندل جلیل (۱۳۸۷)، امنیت ملی و نظام بین‌المللی، چاپ پنجم، تهران: انتشارات سمت.

شعبانی، محمدرضا (۱۳۸۷)، بسیج، شناخت و مدیریت تحلیل نرم، دانشگاه امام صادق و (ع) پژوهشکده مطالعات و تحقیقات بسیج.

گلشن‌پژوه، محمودرضا (۱۳۸۷)، جمهوری اسلامی و قدرت نرم، تهران: معاونت پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی.

متقی، ابراهیم (۱۳۸۷)، بسیج و تولید امنیت نرم، دانشگاه امام صادق (ع) و پژوهشکده مطالعات و تحقیقات بسیج.

متقی‌زاده، احمد (۱۳۷۷)، انقلاب اسلامی ایران و عوامل وقوع آن، تهران: نشر انجمن قلم.

متقی زاده، احمد (۱۳۸۸)، *آشنایی با قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران*، تهران: نشر مؤلف.
محمدی، یدالله (۱۳۸۸)، *انقلاب اسلامی و نقش تاریخ‌ساز امام خمینی* ^(ره) در تولید قدرت نرم،
تهران: نشر ساقی.

مکارم شیرازی، محمدناصر و جمعی از نویسندگان (۱۳۷۶)، *تفسیر نمونه*، جلد ۵، تهران:
انتشارات دارالکتب الاسلامیه.

موسوی خمینی، سیدروح‌الله (۱۳۸۶)، *صحیفه نور*، جلد ۵ و ۲۱، تهران: مؤسسه نشر و تنظیم
آثار امام ^(ره).

موسوی خمینی، سیدروح‌الله (۱۳۷۷)، *ولایت فقیه*، چاپ هشتم، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر
آثار امام ^(ره).

نوری، میرزااحسین، مشهور به محدث نوری (م ۱۳۲۰ ق)، *مستدرک الوسائل*.

یمنی دوری سرخابی، محمد (۱۳۸۸)، *دانشگاه سازگار شونده یک فرایند پیچیده*، پژوهشکده
مطالعات فرهنگی، اجتماعی و وزارت علوم.

یمنی دوری سرخابی، محمد (۱۳۸۸)، *رویکردها و چشم‌انداز نود در آموزش عالی پژوهشکده*
مطالعات فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم.

برخی منابع مرتبط با موضوع برای مطالعه

احمدی، مجتبی (۱۳۸۸)، *از تهاجم فرهنگی تا جنگ نرم* (واکاوی منازعه نرم در کلام رهبر معظم انقلاب اسلامی)

افتخاری، اصغر (۱۳۸۷)، *قدرت نرم؛ معنا و مفهوم*، پژوهشکده مطالعات و تحقیقات بسیج و دانشگاه امام صادق (ع)

افتخاری، اصغر (۱۳۸۷)، *قدرت نرم؛ فرهنگ و امنیت*، انتشارات دانشگاه امام صادق (ع) و

پژوهشکده مطالعات و تحقیقات بسیج

باقری، سیامک (۱۳۸۸)، *قدرت نرم*، بسیج، فصلنامه سیاسی - علمی میثاق، شماره ۷

باقری، سیامک (۱۳۸۶)، *تأثیر دانشهای استراتژیک بر موقعیت جمهوری اسلامی ایران*،

فصلنامه حضور، پژوهشکده تحقیقات اسلامی نمایندگی ولی فقیه در سپاه، شماره ۱۱

باقری، سیامک (۱۳۸۷)، *بسیج و مدیریت قدرت نرم*، رویکرد سیستمی، پژوهشکده مطالعات و

تحقیقات بسیج دانشگاه امام صادق (ع)، مجموعه مقالات

بوژان، باری (۱۳۷۸)، *مردم، دولتها و هم‌راس*، مترجم: ناشر، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.

ترابی، طاهره (۱۳۸۷)، *بازخوانی قدرت نرم با تأکید بر فرهنگ ایرانی اسلامی* (مقالات

برگزیده همایش بسیج و قدرت نرم، پژوهشکده مطالعات و تحقیقات بسیج دانشگاه امام صادق (ع))

جمالزاده، ناصر (۱۳۸۷)، *نقش بسیج در تولید و توسعه قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران*،

پژوهشکده مطالعات و تحقیقات بسیج دانشگاه امام صادق (ع)

عالم، عبدالرحمان (۱۳۷۳)، *بنیادهای علم سیاست*، تهران: نشر نی

عطارزاده، مجتبی (۱۳۸۵)، «بسیج ترجمان آرمانهای دفاعی امام خمینی (ره) در پاسداشت امنیت

ملی»، مجموعه مقالات علمی کنگره سرداران، امیران، فرماندهان و ۸۰۰۰ شهید استان همدان،

همدان: انتشارات دانشگاه بوعلی سینا.

فراستخواه، مقصود (۱۳۷۶)، «دین و امنیت»، مندرج در کتاب مقالات ارائه شده در همایش

توسعه و امنیت عمومی، صص ۳۶۹-۴۲۱، تهران: انتشارات وزارت کشور (معاونت امنیتی و انتظامی

اداره کل امنیتی).

گروه مطالعات امنیت (۱۳۸۷)، «نظریه امنیت در جمهوری اسلامی ایران»، تهران: انتشارات

دانشگاه عالی دفاع ملی.

گودرزی، غلامرضا (۱۳۸۷)، فرهنگ بسیجی و نظام تصویرسازی آینده‌نگرانه از نظر قدرت نرم دانشگاه امام صادق (ع) و پژوهشکده مطالعات و تحقیقات بسیج
مرادی، حجت الله (۱۳۸۸)، قدرت و جنگ نرم از نظریه تا عمل، تهران: نشر ساقی.
نائینی، علی محمد (۱۳۸۸)، جهانی‌شدن فرهنگ و تهدید امنیت ملی، تهران: نشر ساقی
هالیدی، فرد (۱۳۶۴)، تکوین دومین جنگ سرد، ترجمه هرمز همایول یو، تهران: انتشارات آگاه

